Подорож феї в КОРОЛІВСТВО ПІСКУ

Оксана Риба

Кам'янець-Подільська територіальна громада
Заклад дошкільної освіти №23 «Лелека»
Кам'янець-Подільської міської ради
Хмельницької області

Подорож феї в КОРОЛІВСТВО ПІСКУ

Риба Оксана Федорівна,
практичний психолог, закладу
дошкільної освіти №23 «Лелека»

м. Кам'янець-Подільський
2023р.

Укладач: ***Риба Оксана Федорівна*** – практичний психолог закладу дошкільної освіти №23 «Лелека», м. Кам'янець-Подільський. 2023р.

Подорож феї в КОРОЛІВСТВО ПІСКУ – Кам'янець – Подільський, 2023 – 64 с.

Рецензенти:

Людмила ВЕРШЕГРУК завідувач закладу дошкільної освіти № 23 м. Кам'янця – Подільського;

Тетяна МЕЛЬНИК вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 23 м. Кам'янця – Подільського;

У роботі висвітлюється теоретичний матеріал та власний погляд практичного використання пісочної терапії у формуванні всебічно розвиненої дитини.

Розкрито зміст поняття «пісочна терапія», використання кінетичного піску в розвиваючих і діагностичних заходах з дітьми, педагогами і батьками, висвітлено історію походження та витоки методу, метод sandplay, та як він позитивно впливає на психічний розвиток особистості, описано види пісочниць та які краще обрати для роботи з дітьми.

Розроблено ігри-заняття з піском для дітей середньої і старшої груп, пам'ятка та майстер клас для батьків, консультація для вихователів.

Матеріали посібника будуть цікаві для психологів, педагогів ЗДО та батьків дітей дошкільного віку, які здатні проявляти ініціативу та творчість в процесі виховання своїх малят.

ЗМІСТ

1. Передмова 5
2. Історія походження та витоки методу пісочної терапії 7
3. Що таке метод sandplay, та як він позитивно впливає на психічний розвиток особистості… 9
4. Ігри з піском як ефективний метод психологічної допомоги дитині. 13
5. Які види пісочниць існують та яку краще обрати для роботи 18
   5.1. ЮНГІАНСЬКА ПІСОЧНИЦЯ… 18
   5.2. СВІТЛОВА ПІСОЧНИЦЯ…. 19
   5.3. ІНТЕРАКТИВНА ПІСОЧНИЦЯ…. 21
6. Чому варто познайомити дитину із технікою «sand-art»? 24
7. Набори предметів та іграшок що використовуються в пісочній терапії 26
8. Значення матеріалу, що використовується в пісочної терапії 28
9. Колір в пісочній психотерапії 30
10. Малювання кольоровим піском… 33
11. Батькам про кінетичний пісок, як сучасність в методах розвитку….36
12. Використання кінетичного піску в розвиваючих і діагностичних заходах з дітьми, педагогами і батьками 39
13. Організація ігор-занять з піском… 41

ВИСНОВКИ 42

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 43

ДОДАТКИ 44

Ігри – заняття з піском «В гості до пісочної феї» 44

Інтегроване заняття з дітьми раннього віку «Щоб навчатись, розвиватись – будемо пісочком гратись»…….49

Пам’ятка для батьків «Інноваційні технології в пісочній терапії»…54

Майстер-клас для батьків «Пісочна енциклопедія для любих наших матусь та татусів»…. 56

Консультація для педагогів «Подорожуємо країною піску та чарівних емоцій» 59

Передмова

У наш стрімкий час, коли технічний прогрес ввійшов у життя, наші діти забагато часу проводять перед телевізорами та комп'ютерами. Це негативно позначається на психічному та фізичному здоров'ї малюків.

Наші сучасні батьки забули, що особлива роль у сенсорному вихованні дітей належить природі. У будь-яку пору року діти відчувають радість від безлічі відчуттів, які дає природа. Більшість дітей реагують на нові, гострі відчуття бурхливими рухами: бігають, стрибають, валяються на траві, верещать, сміються. Така реакція є природною і треба дати їй виявитися. Діти затівають різноманітні ігри – бігають навколо дерев, їх приваблює вода і пісок. Вони з задоволенням грають у різноманітні ігри використовуючи пісок. Таким чином, особливу увагу я приділяю облаштуванню осередків для ігор з піском. Адже, опрацювавши книги

відомих психологів, я зрозуміла, що пісочна терапія та ігри з водою і камінням, природнім матеріалом – це саме те, що потрібно нашим дітям, ознайомитися з навколишнім світом, розвивати бажання пізнавати, експериментувати.

Пісок, вода та природні матеріали є чудовими засобами для розвитку та саморозвитку вихованців, а гра з ними позитивно впливає на їхній емоційний стан, а також дає дитині змогу перебувати в позиції активного діяча, сприяє соціалізації дитини, впливає на всі аспекти її розвитку.

Основна діяльність дошкільника - гра, саме в ній він пізнає себе і навколишній світ. У грі дитина ділиться своїми проблемами, розв'язує їх, здійснює відкриття, творить. Перші соціальні ігри дитини виникають саме у пісочниці. Будуючи щось із піску, дитина передає світ своєї душі, сповнений фантазій і реальності. Особистість кожної дитини унікальна.

Ми не замислюємося про те, яке значення в нашому житті мають ігри в дитинстві. Чому саме з пісочницею, ляльками і піжмурками ми асоціюємо наше дитинство? Виявляється це самий кращий шлях до нашої психічної стійкості, до позбавлення від страхів і до уміння спілкуватися.

В 20-ті роки минулого століття психотерапевти А. Фрейд., М.Клейн., Г.Хаггельмут називали дитячу гру методом лікування, при якому діти розвивають свої здібності, вчаться долати конфлікти і недоліки. Починалося все з малювання: малюк малює свій будинок, свою сім'ю і таким чином символічно висловлює те, що поки йому не вдається висловити - свої страхи, емоційний стан, психологічні травми. А, як відомо, перший крок до будь-якого вирішення проблеми - назвати її. Поки дитина не уміє визначити об'єктивно весь світ, він відображає в своїх нешкідливих іграх свій психічний стан і рівень уміння спілкуватися з іншими дітьми. До цих пір малюк є непоганим тестовим контролем дитячого емоційного настрою і одним із занять ігротерапії.

ІСТОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ ТА ВИТОКИ МЕТОДУ ПІСОЧНОЇ ТЕРАПІЇ

За Юнгом, пісок — це символ життя у Всесвіті, а піщини — це люди та інші живі істоти у цьому Світі. Техніка «пісочної терапії» виникла в рамках юнгіанського аналітичного підходу і багато в чому базується на роботі з символічним змістом несвідомого як джерелом внутрішнього росту і розвитку. Приблизно в 40-х роках у Швеції з'явився «тест світу», розроблений Шарлоттою Бюлер, або так званий «Erica метод», який досі використовується в Швеції як діагностичний інструмент в дитячій психіатрії.

Уперше пісочницю у ігровій психотерапії запровадила у 1929 (39?) році англійський дитячий психотерапевт М. Ловенфельд у Лондонському Інституті Дитячої Психології. Пізніше Дорою М. Калф (Швейцарія) з «Техніки Миру» був розроблений терапевтичний метод – «sandplay» (ігри з піском) спочатку для роботи з дітьми, але надалі цей метод почав використовуватися і в роботі з дорослими. Основний його принцип полягає у використанні піску, води і спеціальних атрибутів (дерев'яного ящика чітко визначеного розміру – пісочниці та набору дрібних іграшок).

Дослідниця вважала цілющим тактильний контакт дитини з піском та водою. В ігри включалися різні предмети та іграшки. Діти самі додавали воду у пісок та будували там свій Світ. Цю методику було названо «Техніка побудови Світу».

Інший представник юнгіанської школи швейцарський аналітик Д. Калф, яка за порадою самого К. Юнга у 1956 році особисто вивчала у М. Ловенфельд її методику, намагалась дослідити інший аспект у пісочній терапії, а саме: питання створення для своїх клієнтів «вільного, захищеного простору», де, граючись з піском вони відчували б себе вільно.

Техніка «пісочної терапії» багато в чому базується на роботі з символічним змістом несвідомого як джерелом внутрішнього росту і розвитку. Автором цього методу, що виник в п’ятдесятих роках минулого століття, вважається швейцарський юнгіанський аналітик Дора Калф. Вважається, що витоки «піскової терапії» - у книзі відомого письменника-фантаста Г. Уеллса «Ігри на підлозі» (1911). У ній він описує, як його сини, граючи з мініатюрними фігурками, знаходили вираження і полегшення труднощів у відносинах з членами сім’ї і один з одним. Саме ця книга

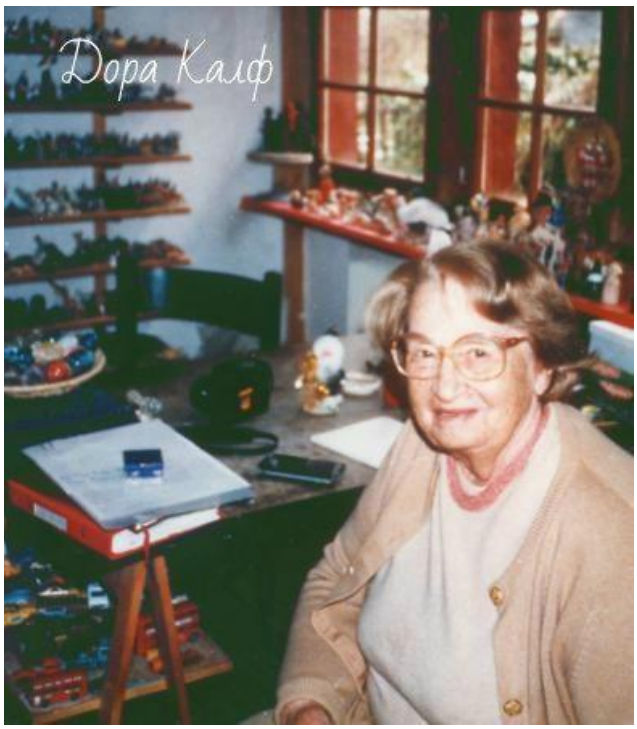

надихнула дитячого психіатра Маргарет Лоуенфельда, що заснувала Лондонський Інститут Дитячої Психології, поставити на полиці свого кабінету мініатюрні фігурки. Перша ж дитина, що побачила ці фігурки, перенесла їх у пісочницю, що стояла поруч, і стала грати з ними в піску. Саме це і поклало початок «техніці побудови світу» - діагностичної і терапевтичної методики, детально розробленої та описаної Маргарет Лоуенфельда. Дора Калф, пройшла навчання у М. Лоуенфельд, побачила в цій методиці не тільки можливість допомогти дітям висловити свої почуття, але і спосіб посилити зв’язок з глибокими несвідомими шарами психіки і допомогти процесу індивідуалізації та розвитку трансцендентної функції, які вона вивчала у К . Г. Юнга.

ЩО ТАКЕ МЕТОД SANDPLAY, ТА ЯК ВІН ПОЗИТИВНО ВПЛИВАЄ НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Sendplay - це унікальний спосіб спілкування зі світом і з самим собою. Sendplay дає можливість доторкнутися до глибинного, справжнього. Він знімає внутрішню напругу, підвищує упевненість в собі і відкриває нові шляхи розвитку. Найсприятливіший для сендплею це дошкільний вік, оскільки в дошкільному віці провідним видом діяльності є гра. Гра з піском допомагає дитині виразити те, що вона сама доки не усвідомлює та не розуміє, часто дошкільники ще не спроможні передати свої переживання через недостатній розвиток вербального апарату, бідність уявлень чи затримку розвитку, а досвідчений дитячий психолог може інтерпретувати результати гри з піском і розповісти батькам про почуття дитини. У таких випадках пропонована техніка виявляється вельми корисною.

Sandplay (пісочна терапія) загалом використовується для психологічної діагностики, психокорекції розвитку дитини та врівноваження її внутрішнього стану. Метод акцентує увагу на природньому вияві думок, почуттів та настроїв в творчості. За допомогою пісочної терапії вирішуються внутрішні проблеми, успішно корегується дитяча агресія і тривожність, знімаються емоційне напруження, невпевненість і страхи.

Головним принцип сендплей - створення вільного і захищеного простору, в якому дитина може виражати і досліджувати свій світ, перетворюючи свій досвід і свої переживання, часто незрозумілі або тривожні.

Пісочна терапія також направлена на аналіз і корекцію родинних стосунків, здебільшого рекомендована дітям, у яких батьки не живуть разом, перебувають у процесі розлучення тощо.

Також цей метод використовується у роботі з дітьми, що мають труднощі в спілкуванні або порушення розвитку. Дитині легше висловити свої переживання у ході гри. Тому пісочну терапію як інструмент вирішення будь-яких проблем рекомендують як у роботі з дітьми, так і з дорослими.

Пісок - загадковий матеріал. Він має здатність зачаровувати людину своєю піддатливістю, здатністю набувати будь-яких форм. Гра в пісок захоплює і дорослих, і дітей! Створення пісочних композицій не потребує будь-яких особливих умінь. Тут неможливо помилитися, зробити щось не так, будь-який процес в піску - це і є творчість, творчий продукт нашого «Я». Створюючи свій світ на піску, дитина або доросла людина відчуває себе чарівником: вона не боїться щось змінити, ламати старе чи будувати нове. Звідси і відкриття творчих здібностей.

Пісочна терапія - одна з технік, яка допомагає розкрити індивідуальність. Це унікальна можливість досліджувати свій внутрішній

світ за допомогою безліч мініатюрних фігурок, підноса з піском, з деякої кількості води - і відчуття свободи, самовираження. В процесі пісочної терапії відбувається таїнство звернення дитини до самої себе.

Гра з піском - це природна і доступна форма діяльності дитини. У пісочниці створюється акцент на тактильну чутливість, «мануальний інтелект» дитини. Перенесення традиційних розвиваючих завдань у пісочницю дає додатковий ефект. З одного боку суттєво підвищується мотивація дитини до занять, з іншого боку, більш інтенсивно і гармонійно відбувається розвиток пізнавальних процесів. А якщо врахувати, що пісок володіє чудовою властивістю «заземляти» негативну психічну енергію, то в процесі розвиваючої роботи відбувається гармонізація психоемоційного стану дитини.

Пісок має властивість пропускати воду. Фахівці стверджують, що він поглинає негативну психічну енергію, взаємодія з ним очищає енергетику дитини, стабілізує емоційний стан.

У пісочних картинах є ще один найважливіший психотерапевтичний ресурс - можливість зміни творчої форми, сюжету, подій, взаємин.

Граючись в пісочниці з мініатюрними фігурками, дитина, втілює фігуру «Чарівника», який вступає у взаємодію з природними і соціальними силами. Оскільки гра відбувається в контексті казкового світу, дитині надається можливість творчо змінити хвилюючу її в даний момент ситуацію чи стан. Перетворюючи ситуацією в пісочниці, дитина отримує досвід самостійного вирішення труднощів внутрішнього, і зовнішнього плану. У цьому і проявляється її сила «Чарівника». Накопичений досвід самостійних конструктивних змін дитина переносить в реальність.

ІГРИ З ПІСКОМ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДИТИНІ

Ігри на піску - одна з форм природної діяльності дитини. Їх можна використовувати під час проведення коригувальних, розвивальних і навчальних занять. Вони стабілізують емоційний стан дитини, розв'язують тактильну чутливість дрібну моторику, навчають дитину прислухатися до власних відчуттів, аналізувати результати дослідів. Ці ігри сприяють розвитку мовлення, уваги, пам'яті та є відмінним засобом для профілактики та корекції. ігри з піском дають дитині відчувати себе впевненою і вмілою: вона створює нове, не боїться ламати старе і щось змінювати.

Вже давно була пояснена любов дітей до пісочниці там малюки починають дружити з однолітками, там відбуваються перші бійки із-за совочків і відерок.

Під час ігор з піском діти:

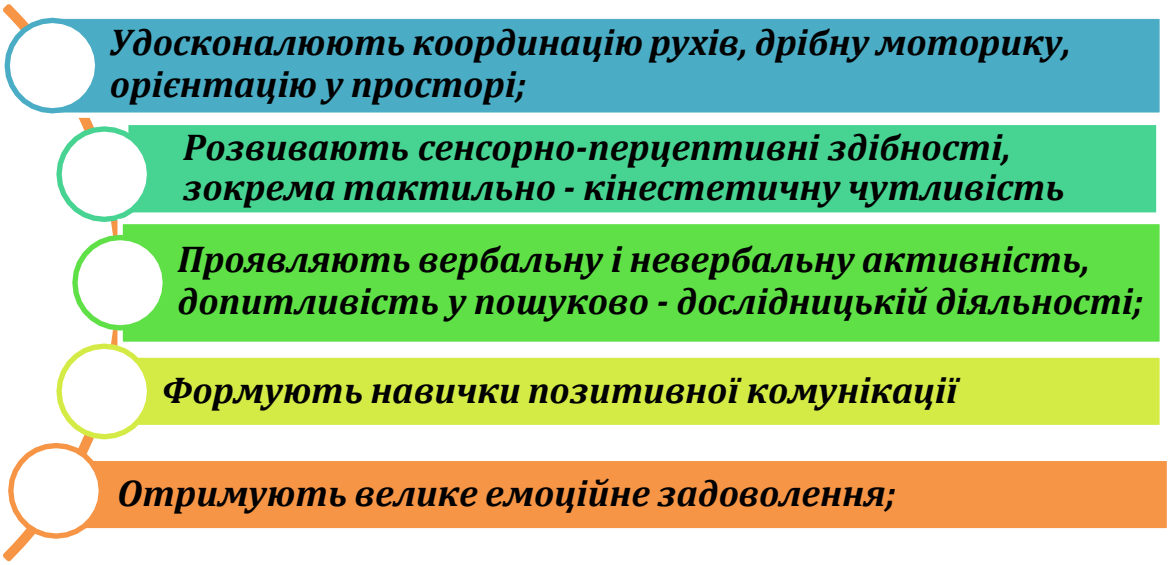

Ігри з піском є ефективним засобом всебічного розвитку дітей у цілому і творчих здібностей зокрема. Даже не величка моя практика свідчить, що ігри з піском позитивно впливають на емоційне благополуччя дітей. А з огляду на те, що це найулюбленіші ігри дітей, ми, дорослі, повинні максимально використовувати їх з розвивальною, навчальною та корекційною метою.

Ігри в пісочниці – одна із форм природної діяльності дитини, тому треба широко використовувати метод сендплею під час розвивальних та навчальних занять, у педагогічному проектуванні та в іграх протягом дня.

Заняття з піском поліпшують емоційний стан дитини: гіперактивних пісок врівноважує, скутих – розслаблює, тривожних – заспокоює, агресивних – втихомирює. Під час таких занять і після них усі діти задоволені і мають бажання зустрітися знову.

Метод сендплею дає дитині відчути себе впевненою і вмілою: вона створює нове, не боїться ламати старе і щось змінювати. У пісочниці створені оптимальні умови для розвитку творчого потенціалу дитини, активізації її просторової уяви, образно – логічного мислення, тренуванні дрібної моторики рук. У процесі колективних ігор дитина усвідомлює морально – етичні норми, у неї формується гармонійний образ світу.

Метод sandplay допомагає дітям:

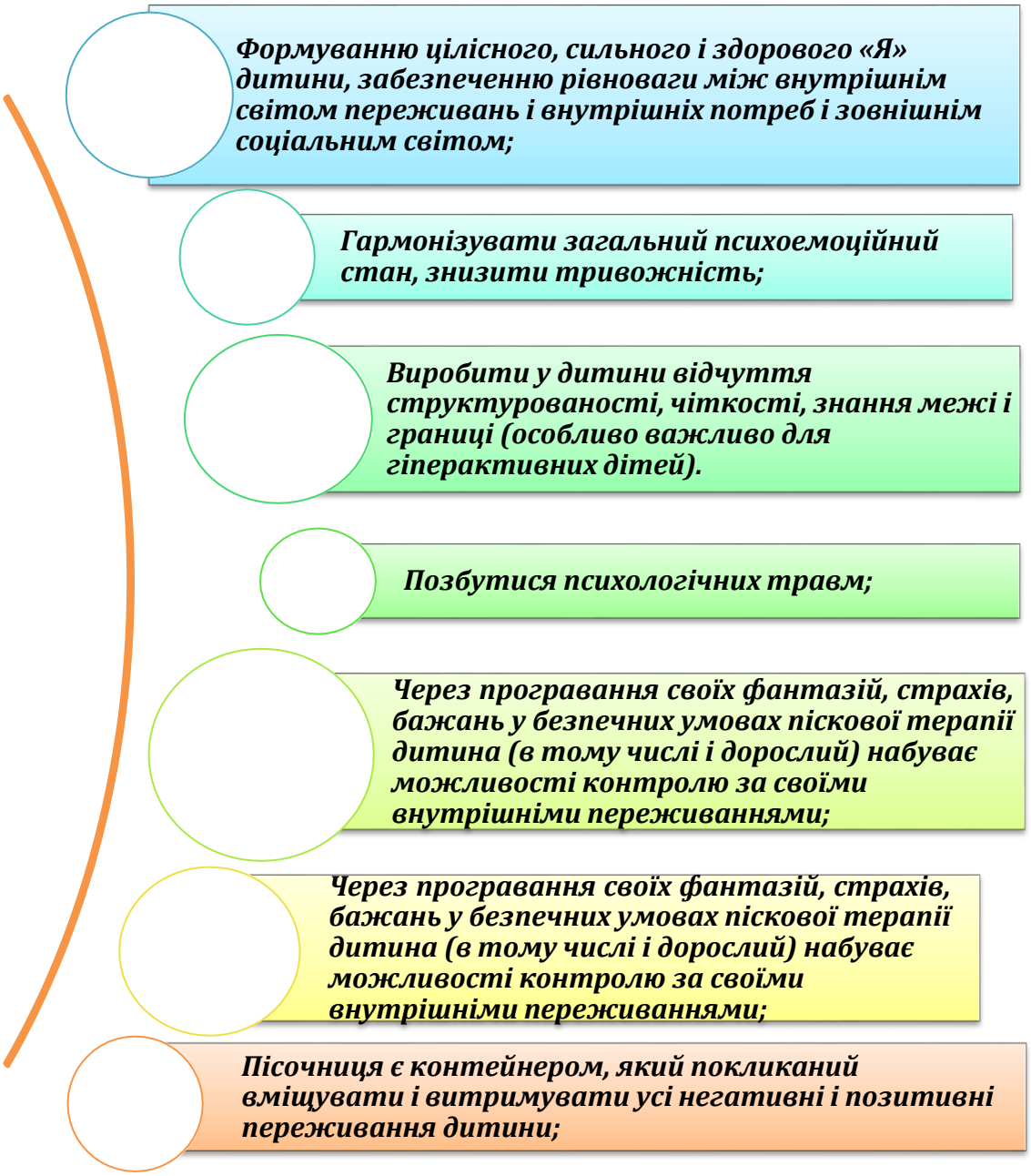

Можливість самовираження в пісочній терапії не обмежена словами. Так само як один символ або образ може виразити більше, ніж сотня слів, фігура або сцена, побудована вами, може передати почуття, емоції, конфлікти, недоступні словесному вираженню. Це важливо для багатьох з нас. Особливо це може допомогти тим, кому з якихось причин важко перетворити свої переживання в слова - наприклад, тим, чиї переживання настільки гострі і болючі, що стикатися з ними безпосередньо важко.

До того ж створення пісочних композицій, на відміну від малюнка, не потребує будь-яких особливих умінь. Тут неможливо помилитися, зробити щось не так - це важливо для тих, хто звик строго оцінювати себе. У кожного з нас вільно чи мимоволі з’являються критерії того, що таке «красивий малюнок», «хороший вірш», «правильно виліплена фігурка», але немає такого поняття, як «хороша» чи «правильна» композиція на піску.

Перший досвід використання піскової терапії стосувався саме дітей із мовленнєвими, інтелектуальними, афективними та поведінковими порушеннями, як невербальний вид терапії, з метою дати відчуття безпеки знаходження у середовищі. Зараз цей метод використовується без будь-яких обмежень для усіх: і дорослих і дітей (від 3 років).

У ході творчої гри з піском активізуються самозцілюючі резерви дитячої психіки, які виявляються за певних умов (Е. Вейнріб) у процесі терапії. Пісок поглинає негативну психічну енергію людини, стабілізує її емоційний стан і гармонізує психоемоційне самопочуття дитини.

Для дітей із мовленнєвими порушеннями особливо важливою є невербальна експресія через взаємодію із піском та водою. К.Г. Юнг стверджував, що «гра у пісок» вивільняє заблоковану чи пригнічену психічну енергію, що дозволяє трансформувати і спрямувати її на розвиток особистості дитини.

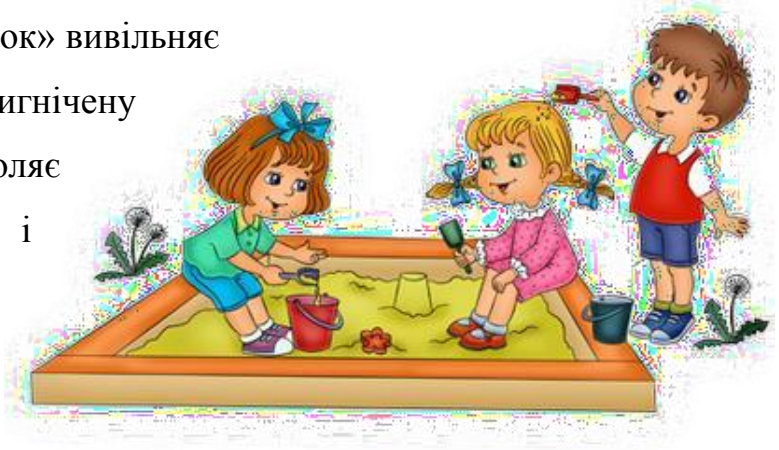

Процес піскової терапії починається тоді, коли в результаті творчого імпульсу безсвідоме людини активізується і на поверхні пісочниці людина створює певний образ.

Кожного разу при контакті з піском відбувається своєрідне занурення у безсвідоме. Створення пісочної композиції відображає зміст психічного

життя людини. Кожна пісочна картинка (від заняття до заняття) фіксує той чи інший стан психіки, той чи інший аспект внутрішнього світу дитини.

Маргарет Ловенфельд піскову психотерапію розглядала як символічну гру, що створює комунікацію між свідомим і несвідомим. Покращення функціонального стану емоційної та особистісної сфер людини відбувається саме за рахунок встановлення зв'язку між свідомим і безсвідомим у символічній формі, що дозволяє торкнутися найглибших переживань.

Традиційно робота у ході піскової терапії, як різновиду невербально-символічної гри, відбувається шляхом вибудовування дитиною або дорослим пісочної композиції у пісочниці із застосуванням різноманітних іграшок, дрібних предметів, піску, води. Після закінчення сеансу пісочна картинка розбирається, іграшки повертаються на місце, поверхня пісочниці розрівнюється. Багаторазове руйнування і відтворення світу пісочної композиції напряму впливає на створення відчуття безпеки та довіри і зниження базової тривоги, що досить актуально у ході психокорекційної роботи з аутичними дітьми.

Дорослі можуть бути впевнені: якщо у дитячому пісочному господарстві все спокійно, то й на душі у дитини спокій і гармонія.

ЯКІ ВИДИ ПІСОЧНИЦЬ ІСНУЮТЬ

ТА ЯКУ КРАЩЕ ОБРАТИ ДЛЯ РОБОТИ

ЮНГІАНСЬКА ПІСОЧНИЦЯ

Це дерев'яний ящик, який має чітко встановлені параметри – 50/70/8 см. Саме такий розмір є комфортним для сприймання. Дно і борти пофарбовані блакитним кольором, що символізує небо та водойми. Пісочницю можна поділити горизонтально на дві зони (жіноча та чоловіча) чи на три (минуле, теперішнє і майбутнє). Або ж вертикально на три частини - думки, емоції, дії. При можливості використовують 2 пісочниці – для сухого та мокрого піску. Столи варто розміщувати в центрі кімнати, щоб до них був забезпечений вільний доступ зі всіх сторін.

Окремо на стелажах розміщуються мініатюрні фігурки, які є необхідними у пісочній терапії. Їх має бути достатня кількість і дуже важливо дозволити дитині самостійно обирати предмети для роботи. Дивлячись на вибір дитини, можна зрозуміти причину виникнення проблеми. Особливістю під час занять з піском є те, що психолог уважно спостерігає, а не керує. Це дозволяє краще зрозуміти почуття та емоції дитини.

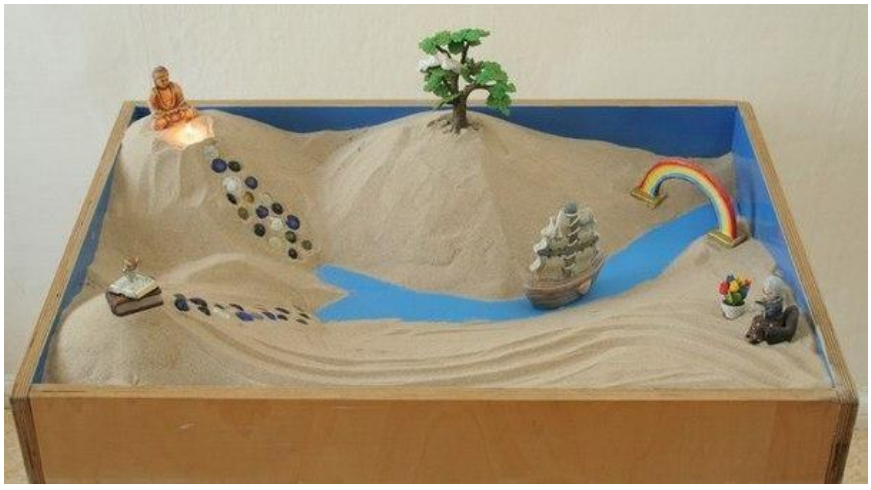

СВІТЛОВА ПІСОЧНИЦЯ

Світлова пісочниця як найкраще підходить для ЗДО, інклюзивних ресурсних центрів, сенсорних кімнат. Саме ця пісочниця ідеально підходить для **пісочної анімації**, яка є одним з найефективніших методів в розвитку дітей. Цей дивовижний процес не залишає нікого байдужим, покращує емоційний стан. Підходить для дітей з різними темпераментами. Займаючись даним видом творчості, гіперактивні дітки стають врівноваженими, скуті розслабляються, агресивні втихомирюються, тривожні заспокоюються. Дитина, яка займається малюванням на піску відчуває себе справжнім художником і митцем.

ІНТЕРАКТИВНА ПІСОЧНИЦЯ

Сучасна інтерактивна пісочниця — сенсаційне обладнання XXI століття, завдяки якому дитячі мрії перетворюються в реальність. Це гармонійне поєднання природних фарб і висококласної графіки.

Знаючи неймовірну користь знаменитої юнгіанської пісочної терапії, винахідники довго думали, як же вдосконалити звичайну пісочницю і перетворити її в щось екстраординарне і зробити це, але ще більш корисною та цікавішою. Обладнали пісочницю комп'ютером, особливими сенсорами, проектором, створили унікальне програмне забезпечення і отримали цікавий результат – інтерактивну пісочницю!

Інтерактивна пісочниця – це сучасний продукт, призначений для повноцінного та різнобічного розвитку дітей. В інтерактивній пісочниці як і у звичайній основну роль грає пісок, тільки ця пісочниця оснащена сучасним обладнанням і програмним забезпеченням, яке створює на піску ефект доповненої реальності. Ця пісочниця дозволяє створити власний світ, який без зайвих зусиль змінюється чи доповнюється. За допомогою програмного забезпечення можна відтворити природні явища відповідно до законів фізики.

Як працює інтерактивна пісочниця?

Інтерактивна пісочниця складається з:

- Корпусу з резервуаром для піску
- Керуючого комп'ютера
- Монітора користувача для перемикання програм
- Проектора
- Сенсора визначення глибини піску
- Спеціального програмного забезпечення

В обладнання вбудований сенсор для визначення глибини. Він підключений до комп'ютера. Сенсор вимірює відстань від проектора до піску. Спеціальна програма обробляє отримані від сенсора дані і дає проектору команди, яким кольором висвітлювати конкретну ділянку піску.

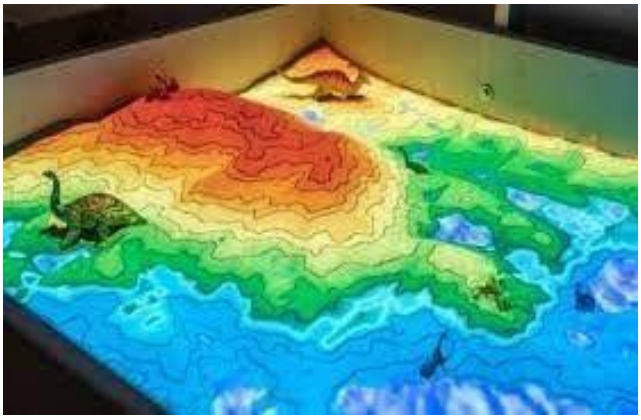

На пісок проектуються текстури цих природних об'єктів: морів і річок, рівнин і гір, вулканів водоспадів. Ви ніби опиняєтесь у зменшеній реальності, серед природи і чарівництва. Така пісочниця пропонує можливість творити і створювати своїми руками маленький світ – неповторний затишок, який можна змінити одним рухом руки.

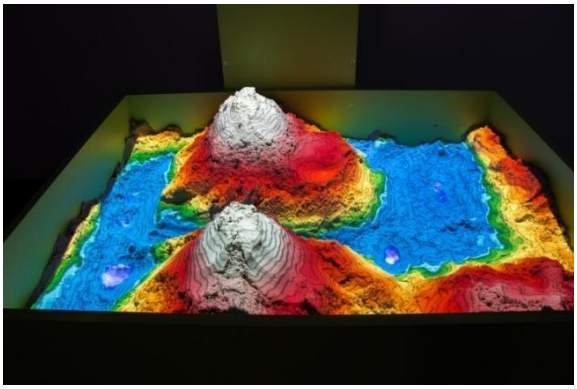

Яскраві враження від знайомства з цією пісочницею переповнюють кожного, а регулярна робота з обладнанням не просто заворожує, але і робить позитивний вплив на психологічний стан людини, сприяє розвитку мовлення, комунікативних навичок, стимулює зорову, тактильну системи, а також розвиває загальну моторику та координацію рухів.

Пісочниця дає змогу реалізувати такі **завдання:**

Розвивальні: сприяє розвитку загальної моторики та координації рухів; формування та розвиток комунікативних навичок. Розвиток швидкості реакцій, гнучкості мислення; розвиток психічних процесів: сприймання, пам'яті, мислення, уваги та уяви.

Оздоровчі: покращення діяльності центральної нервової системи; сприяння нормалізації функціонування внутрішніх систем організму (наприклад, серцево-судинної системи).

Корекційні: сприяє корекції властивостей сприймання (предметності, цілісності); розвитку когнітивних функцій (розвиток зорової та моторної пам’яті, розвиток наочно-дієвого та наочно-образного мислення). Сприяє формуванню та розвитку навичок саморегуляції дитини.

Виховні: вміння поважати партнерів по грі, встановлювати з ними доброзичливі взаємини та отримувати задоволення від спільної діяльності; формування особистісних якостей: самостійності, толерантності, чуйності, наполегливості та витримки у досягненні поставленої мети.

ЧОМУ ВАРТО ПОЗНАЙОМИТИ ДИТИНУ ІЗ ТЕХНІКОЮ «SAND-ART»?

Малювання піском «Sand-Art» - це можливість зануритися у казковий світ фантазій, створити химерні образи, і стати творцем прекрасного. Створюючи картини піском, ви поринаєте у захоплюючий процес, що неодмінно охопить усі сфери почуттів, пробудить творчий потенціал, розслабить та надихне водночас. Малювання піском – заняття, яке буде цікавим як дітям, так і їх батькам.

З педагогічного та психологічного аспектів ігри з піском дуже важливі, оскільки пісок прекрасний, матеріал для творчості, експериментів, пізнання та конструювання. Дитина занурюється у гру з піском фізично та емоційно.

Саме тому терапія піском має дуже важливе значення, оскільки при цьому у дітей концентрується увага та допитливість. Дитина готова пізнавати нове і пробувати себе в новому, створювати уявні образи, працювати руками і отримувати нові враження та задоволення. Усе це і закладено в основу терапевтичного ефекту для дитини, коли гармонійно поєднаються розум, тіло і душа. Малювання піском добре й тим, що під час процесу можна змінити малюнок, намалювати новий, доповнити його деталями чи героями. Малюючи піском, не треба чекати, коли він висохне, не треба користуватися гумкою.

У процесі піскової терапії у дітей підвищується тактильна чутливість, розвивається дрібна моторика рук. Крім того, це вид активного відпочинку, який приносить задоволення та розслаблення. Пісок м'який, тягучий і це подобається і дітям і дорослим. Терапія піском позитивно впливає на психічні процеси (увагу, уяву, пам’ять, логічне мислення, зорове та слухове сприйняття), допомагає формувати у дітей такі навички, як створення композиції, правильної пропорції зображення. У дитини розвивається точність та координація рухів, ручки стають гнучкіші. Діти навчаються діяти за словесними інструкціями, а також власними силами досягати поставленої мети.

Дослідження довели, що, під час піскової терапії, дитина не тільки опановує практичні навички та здійснює творчі задуми, а й розширюють світогляд, вчиться творчо мислити, та бачити прекрасне у повсякденному. Для того щоб приступити

до малювання піском, вам необхідно приготувати: дерев'яний ящик, скло або оргскло та лампа.

У ящику необхідно зробити отвір необхідного вам розміру, і закрити його склом. Розміри цього отвору визначайте самі, враховуючи бажану площу майбутнього малюнка. Обробіть краї скла, щоб вони не були гострими. Для малюків взагалі бажано використовувати оргскло, яким дитина не зможе поранитися.

Поверх оргскла необхідно покласти аркуш білого паперу, який бажано закріпити скотчем. Цей захід допоможе додати матовості. Після цього зробіть в ящику невеликий отвір і помістіть всередину лампу.

Підготуйте матеріал для самого малювання. Якщо ви використовуєте пісок, промийте і ретельно висушіть його перед малюванням. Зверніть увагу, що використовувати можна абсолютно будь-який дрібний пісок, а не тільки кварцовий. У вас все готово — вам залишилося тільки дочекатися темряви і почати малювання. Не варто намагатися відразу ж виконувати складні динамічні малюнки. У малюванні піском, як і в будь-якому іншому виді діяльності, діє правило «від простого до складного». Трохи терпіння і посидючості — і малюнки вашої дитини почнуть по-справжньому дивувати глядачів!

НАБОРИ ПРЕДМЕТІВ ТА ІГРАШОК ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ПІСОЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Для досягнення найбільш ефективних результатів необхідно надати дитині можливість самостійно обирати предмети для роботи з піском. В якості таких предметів можна використовувати не тільки іграшки, але також всілякі фігурки з глини, пластмаси та металу. Не забувайте про природні матеріали, такі як засушені рослини, насіння, пір'я, камені, черепашки і т.д. Працюючи з цими матеріалами, дитина зможе навчитися осмисленню всіх необхідних змін в навколишньому світі.

Дитина, яка надає перевагу заняттям з піском, прагне до відчуття свого «я», вона намагається відкрити нам свій глибокий світ внутрішніх переживань. Залежно від того, яку саме фігурку або предмет вибирає маля під час гри з піском, можна розібратися в причинах виникнення всіх дитячих проблем.

Для виготовлення мініатюр найчастіше використовують фігурки з пластмаси. Це можуть бути персонажі улюблених казок, машинки, солдатики і т.д. Фігурки з металу та порцеляни використовують для пісочної терапії значно рідше через їх високу вартість. Для досягнення хороших результатів, необхідно мати досить велику колекцію мініатюрних фігурок. Можливість здійснення вибору навчить дитину приймати рішення самостійно. Однак щоб дитина не розгубилася, не потрібно відразу пропонувати їй велику кількість фігурок для роботи з піском. Дуже важливо зберегти в пам'яті образ, який дитина спробувала створити – гарний варіант: сфотографувати. Ніколи не критикуйте композиції, створені дитиною, інакше вона перестане вам довіряти.

У колекції фігурок, що використовуються в пісочній терапії, обов'язково повинні бути:

- лопатки, широкі щіточки, сито, воронки;
- різноманітні пластикові пасочки різної величини, геометричної форми, у формі тварин, транспортних засобів, людей;

1. Тварини, що живуть у всіх природних зонах – джунглях, пустелях і лісах. Це можуть бути: домашні, дикі, морські, земноводні, гризуни, доісторичні тварини і обов'язково фігурки з мультфільмів. Бажана наявність тварин сім'ями.

2. Птахи дикі і домашні, а також доісторичні ящери.

3. Комахи – метелики, жуки, павуки, мухи і коники.

4. Мешканці морів і океанів – акули, кити, дельфіни, краби, восьминоги і всілякі риби.

5. Фігурки, що зображують людей різних професій, а також людей різної статі і віку, сім'ї. Необхідно також мати кілька фігурок немовлят, дітей, матерів, батьків, бабусь і дідусів. Повинні бути представлені різні професії і види спорту; представники первісних і племінних структур, причому, по можливості, цілими сім'ями. До цієї групи також належать фігурки персонажів улюблених дитячих казок та легенд, включаючи відьом і чаклунів, боги та богині різних народів, а також ангели.

6. Будинки: житла різних народів (намети, вежі і т.д.) До цієї групи відносяться всілякі предмети меблів для кухні, вітальні, спальні та ванної кімнати, будинки із казок (наприклад, будинок Баби Яги)

7. Муляжі продуктів харчування і посуд – сковорідки, тарілки, чашки, ложки і т.д.

8. Фігурки, що зображують різний транспорт – наземний, повітряний і водний.

9. Дерева і рослини (можна використовувати справжні рослини).

10. Природні матеріали – каштани, жолуді, пташині гнізда, пір'я, камені, кора дерев, насіння рослин і т.д.

ЗНАЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ В ПІСОЧНОЇ ТЕРАПІЇ

Значення матеріалу з якого виготовлені предмети, які використовуються в пісочній психотерапії мають не менш важливе значення чим вибір самих предметів для пісочної психотерапії. Коли предмети – фігурки є включені в пісочну композицію, то вони стають символами не тільки тих предметів, яких вони мають означати, але й якостей тих предметів, і тому матеріал передає, а часто і підсилює зміст того, про що ідеться в пісочній композиції.

МЕТАЛ. В багатьох культурах метал розглядається як ембріон, який зародився в череві землі. Різні метали асоціюються з різними планетами і різними богами. Золото асоціюється з Сонцем, а срібло з Місяцем, свинець з Сатурном, залізо з Марсом, мідь і бронза з Венерою, а ртуть з Меркурієм.

КАМІНЬ. Каміння в багатьох культурах символізують кістки Матері Землі, а також надійність, безсмертя і вічність. Камінь часто асоціюється з основою оскільки його закладають в фундамент споруди та будують наріжні стіни з каменю. Камінь часто символізує і з пуповиною яка поєднує землю і небо. Вертикально стоячий камінь символізує символ і центр світотворення.

СКЛО І КРИСТАЛИ. Кристали утворюються глибоко під землею під дією високої температури і тиску на протязі багатьох тисяч років. Кристали є символом цілющої властивості психотерапії, оскільки справжню красу кристалу ми можемо побачити тільки тоді, коли його видобувають з великих глибин землі. Тому, тільки внаслідок глибокої психотерапевтичної роботи може бути ефект і тільки тоді відбувається процес кристалізації.

Скло символізує чистоту стосунків та намірів, які виникають в психотерапії. Оскільки скло є продуктом діяльності людини, то тільки при

взаємній психотерапевтичній роботі і психотерапевта і пацієнта може виникнути хороший терапевтичний альянс. І скло і кристал символізують взаєморозуміння і духовний досвід.

МІНЕРАЛИ. Це мінерали які відшліфовують і вони справляють сильне враження, оскільки нагадують дорогоцінність, символізують приховані цінності. Саме те, що вони є розрізані і відшліфовані символізує відкриття захованої в предметі краси, багатий потенціал і природне начало.

ДЕРЕВО. В багатьох народів дерево розглядається як prima material з якої було створено все. Обробка деревини з використанням інструментів символізує впорядкування хаосу. Дерево асоціюється з колискою, ліжком, або домовиною. Насіння дерева (жолуді, кедрові горіхи, каштани…) символізують ріст, енергію життя і процес формування особистості.

РАКОВИНИ. Раковини всіх форм символізують зв'язок з водою і місяцем. Часто раковини символізують жіночу сексуальність, оскільки зовні нагадують жіночі статеві органи. Слимак вилізає з раковини як немовля яке народжується з утроби матері. Перли формуються в тілі молюска який живе в раковині. Загалом, раковини розглядаються як символ сексуальності, плодючості і народження фізичного і духовного.

КІСТКИ. Кістки символізують вічність і можливість воскреснути і в той самий час швидкоплинність життя. Кістки нагадують про те, що життя і смерть ідуть поряд. В пісочній терапії використовуються як справжні кістки тварин, так і пластмасові черепи та кості, мініатюрні скелети.

ПІР`Я. Пір'я символізує істину і нагадує про потаємне бажання людини – літати. Асоціюються з небом та вітром. Важливим є наявність пір'я різних птахів, різного розміру та кольору.

ПЛАСТИКОВІ ФІГУРКИ І ПРЕДМЕТИ. Пластмаса символізує сучасне суспільство, його бажання справити враження на оточення з метою продати з найбільшою користю той чи інший товар.

КОЛІР В ПІСОЧНІЙ ПСИХОТЕРАПІЇ

Колір в пісочній психотерапії при психодіагностиці, психотерапії та при самій безпосередній роботі з піском має чи не найважливіше значення. Органічне життя на Землі розвивалось завдяки адаптації організму до сонячного світла, тепла і кольору, до клімату і географічного розміщення. Сонячне світло включає в себе всю кольорову гаму. Сонячні промені проходячи через випари води заломлюються під певним кутом і утворюють веселку. Веселка, включає в себе послідовність певних кольорів: червоний, помаранчевий, жовтий – це кольори які складають «теплу» частину спектру, за жовтим іде зелений, голубий, синій і фіолетовий – вони складають «холодну» частину спектру. Життя, світло і колір між собою взаємопов'язані. Кожен колір має певну фізіологічну та психологічну дію на людину потрапляючи на сітчатку ока чи на шкіру людини, а також діє на слизову шлунка та кишківника при їжі. Властивості кожного кольору можна розглядати на трьох рівнях: універсальному, культурному і особистісному.

Є так звані первинні та вторинні кольори. Первинними називають кольори, які не змішані, а вторинними ті кольори, які виникають внаслідок змішування: помаранчевий, зелений, фіолетовий. Комплементарними називають кольори, які знаходяться один навпроти одного. Вони поєднуються, як червоний до зеленого, помаранчевий до синього, жовтий до фіолетового. При змішуванні комплементарних кольорів виникають комбінації всіх первинних кольорів. Білий колір – змішані всі комплементарні кольори.

Різний колір викликає у різних людей різну реакцію. Так наприклад, червоний колір є кольором драматичним, він стимулює рухову активність і емоційну експресію. Червоний колір асоціюється з почуттям радості і кохання. Синій колір – заспокоює, асоціюється з емоційною відстороненістю. В цілому синій колір символізує духовні якості, та більш насичений колір – темно-синій асоціюється з депресією і навіть з смертю.

Нижче наведені кольори, які мають певне символічне значення в пісковій психотерапії та їх стимулюючі властивості:

- **Червоний.** Червоний колір – теплий, стимулюючий, асоціюється з кров'ю, життям, силою, вітальністю, збудженням, радістю та коханням. В той самий час символізує, чуттєвість, насилля, агресію і гнів. Стимулює рухові функції, процес прийняття рішення, провокує на імпульсивні дії.

- **Помаранчевий.** Об'єднав в себе характеристики 2-х кольорів: жовтого і червоного. Екстравертованість і імпульсивність червоного кольору та інтуїтивність жовтого. Коли пацієнт вибирає помаранчевий колір це свідчить про його соціабільність, бажання іти на контакт і в то самий час говорить про його поверховість та легковажність. Цей колір говорить що перед вами людина енергійна, яка здатна отримувати енергію і задоволення від їжі. Надмірне використання помаранчевого кольору говорить про нервовість, низьку увагу.

- **Жовтий колір.** Жовтий колір займає серединну позицію в кольоровому спектрі – ділить спектр навпіл між теплими і холодними кольорами, тому його значення - це колір символічно уособлює в собі характеристики прийняття рішення, сумнівів і коливань. Коли пацієнт надає перевагу жовтому кольору, то це може означати, що він надає перевагу теоретизуванню і немає достатньої здатності втілити задумане в життя. Окрім того жовтий колір символізує страхи, упередження, деструктивні тенденції: ненависть, обман.

- **Зелений.** Люди які надають перевагу зеленому кольору часто проти змін, проти нового, не схильні до фантазування. Зелений колір часто асоціюють з спокоєм, статикою і зціленням. Деякі відтінки зеленого, ті що ближчі до жовтого асоціюються з активністю, зростанням, регенерацією, більш темні відтінки символізують заздрість, лінь, егоїзм та депресію.

- **Синій.** Синій колір асоціюється з безкінечністю і глибиною. Це колір який символізує небо, істину і глибину, надійність, спокій і надію. Синій колір наділений властивістю заспокоювати, але в великій кількості може

викликати депресію. Темно-синій колір асоціюється з нерухомістю, холодом і смертю.

- **Фіолетовий.** Асоціюється з духовністю, загадковістю, містикою магією. Цей колір є кольором королів і цей колір надихає і в той самий час це колір снобізму і самозакоханості.. Темно фіолетовий колір – при його виборі говорить про те, що людина хоче заховатись в світі фантазій.

- **Білий.** Символізує єдність і гармонію всіх кольорів, невинність, віру і істину. Білий прапор ознака поразки. Кандінський пояснює білий колір, як колір мовчання і багатства вибору. Він також вважає, що білий колір може нейтралізувати всі інші кольори.

- **Чорний.** Символізує пустоту і відсутність світла і кольору. Він асоціюється з силою, загадковістю і темнотою з якої з'явилось життя, а також символізує смуток і зло, чари, бездуховність і пекло. Кандінський розглядає чорний колір як неможливість рухатись, відсутність можливостей. В той самий час чорний колір підкреслює можливості інших кольорів.

- **Коричневий.** Асоціюється з землею, ростом, підтримкою життя і плодючості. Діти у віці 4-х – 5-ти років, коли зображають землю, малюють її в вигляді горизонтальної лінії в нижній частині листка, а потім зверху малюють людей, будинки, тварин і рослини – коли ж такого немає, тобто зображення землі відсутнє, то це може говорити про відсутність відчуття підтримки в дитині і внаслідок цього у дитини відсутнє відчуття захисту. Коричневий колір ще символізує екскременти, бруд, могилу і смерть, а ще, бажання підкоритись групі за рахунок втрати своєї індивідуальності.

Піскова терапія загалом як і кожна робота часто нагадує роботу з часом, тим часом, який зник через психічний розлад, кризу чи любий інший розлад. Тобто, пісочна терапія це - терапія з простором пісочниці для цілющого часу пацієнта який вивільняється через усвідомлення самого себе, через примирення психічних структур, через знаходження екзистенційного життєвого змісту.

МАЛЮВАННЯ КОЛЬОРОВИМ ПІСКОМ

Дуже цікавий вид роботи для дітей – малювання на піску та малювання кольоровим піском. Малювання сприяє гармонійному розвитку дитини та формування таких базових

якостей особистості, як самостійність та креативність. Воно сприяє розвитку дрібної моторики, а як наслідок – розвиток мовлення і розумових здібностей. У дітей розвивається координація рухів. Дитячі пальчики стають більш сильними, спритними, вмілими. Також малювання сприяє розвитку уваги, пам'яті, зосередженості. У творчому процесі дитина навчається розрізняти кольори та їх відтінки, у неї формується поняття про форму, величину, кількість. Через малювання дитина пізнає навколишній світ по-новому, запам'ятовує його і вчиться його любити. Ще не вміючи виражати свої емоції словами, дитина

чудово «розповідає» про них фарбами. Багата фантазія, ініціативність, уміння приймати рішення, самостійність у їх втіленні, посидючість, зосередженість активно формуються під час малювання і в майбутньому обов'язково знадобляться дитині.

Малювати на піску можна пальчиками, камінчиком чи будь-яким іншим придатним для цього предметом. Але найдоцільніше малювати

пальчиками. Таке заняття дуже подобається дітям малювання пальчиками на піску є корисним для дітей будь-якого віку: у них розвивається дрібна моторика, гнучкість та чутливість пальців. У процесі малювання на піску дитина розслаблюється, у них проходять страхи, комплекси. Розвивається впевненість у собі. Адже на піску дитина може намалювати все, що завгодно. А невдалий малюнок дуже легко

виправити, розрівнявши поверхню піску і продовжуючи малювати доти, доки не отримаєш задумане.

Малювати можна не лише на поверхні піску, а й самим піском. Для цього промитий пісок слід профарбувати у різні кольори і просушити. Пісок різного кольору треба зберігати у спеціальних ємкостях. Для того, щоб малювати кольоровим піском. Діти мають оволодіти певними прийомами, докласти розумових і фізичних зусиль. Малюків цікавить процес, їм подобається сліди, які залишає кольоровий пісок на папері. Дітей старшого дошкільного віку більше цікавить результат. Коли діти струшують безформенну купку піску з аркуша паперу і бачать результат – зображення певного предмета, рослини, пташки чи тварини, у них з’являється мотивація для подальшої творчості.

Дітям подобається виконувати колективні зображення на різні теми, зокрема на морські. Фарбами за допомогою своїх долоньок діти малюють риб та медуз, а піском – морське дно, на якому можна розмістити справжні мушлі, камінці, декоративні кристалики та водорості тощо.

Старші дошкільники вже можуть самостійно намалювати малюнок простим олівцем, а потім розфарбувати його кольоровим піском.

Заняття з піском поліпшують емоційний стан дітей: гіперактивних пісок врівноважує, скутих – розслаблює, тривожних – заспокоює, агресивних – втихомирює.

Пісок, як природний матеріал наділений унікальними властивостями і здатний викликати образи певного характеру, які мають терапевтичний вплив на психіку дитину.

Пісочна терапія має на меті творче самовираження людини. Цей психотерапевтичний метод спрямований на розв'язання особистісних проблем через роботу з образами особистого і колективного підсвідомого. Робота з образами у пісочній терапії сприяє самопізнанню, особистісному зростанню, розкриттю творчих ресурсів.

Під час ігор з піском діти:

- отримують велике емоційне задоволення;
- удосконалюють координацію рухів, дрібну моторику, орієнтацію у просторі;
- проявляють вербальну і невербальну активність, допитливість у пошуково-дослідницький діяльності;
- формують навики позитивної комунікації;
- розвивають сенсорно-перцептивні здібності, зокрема тактильно-кинестетичну чутливість.

Правила яких слід дотримуватися організовуючи ігри з піском

- Максимально заохочувати творчий підхід і фантазію;
- Повністю виключати негативну оцінку як дій дітей, так і результатів їхньої діяльності.

БАТЬКАМ ПРО КІНЕТИЧНИЙ ПІСОК, ЯК СУЧАСНІСТЬ В МЕТОДАХ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Пам’ятаєте, як ми в дитинстві виходили у двір з відерками і лопатками, із задоволенням грали у величезній пісочниці, будуючи замки з піску, будиночки, а ці пісочні будівлі розсипалися і не хотіли «слухатись»? До того ж, пісок часто був брудним, недостатньо вологим чи навпаки «неслухняним» після дощу. А зараз уявіть собі, що у вас вдома з’явилася своя власна пісочниця з чистим і пластичним піском!

В 2013 році шведськими вченими розроблено цікавий інноваційний матеріал - (kineticsand) кінетичний пісок, що складається з чистого кварцового піску і полімерних матеріалів в різних пропорціях. Склад кінетичного піску дає можливість утримувати піщинки і вони розсипаються інакше, ніж звичайний пісок, додаючи пластичності, розсипчастості і напіввологості одночасно. Кінетичний пісок гіпоалергенний, нетоксичний, не вимагає додаткової обробки у використанні і володіє антибактеріальними властивостями.

На сьогоднішній день даний напрямок продовжує активно розширюватися, виникають різні модифікації методу, з’являються нові форми і техніки терапевтичної роботи з піском.

Кінетичний пісок - що це?

Це суміш синтетичної добавки (силіконового масла) і звичайного кварцового піску. Відмінною особливістю є те, що вся ця

субстанція здатна плавно рухатись і триматись купи. Масло є сполучною ланкою для всієї маси, воно задає піску особливої консистенції.

Переваги пісочної терапії з використанням кінетичного піску:

1. Доступність матеріалу.

2. Відсутність необхідності спеціального обладнання та приміщення.

3. Економія професійних ресурсів фахівця за рахунок перенесення вироблених форм взаємодії в мануальні.

Ефект гри з піском Швейцарський психолог та філософ Карл Густав

Юнг описав так: «*Дитина будує й руйнує зроблене ним ,та знову будує»,* - ця нехитра дія говорити про те, що на зміну старому завжди приходить нове. Багато разів проживаючи цю таємницю, дитина досягає стану рівноваги, її покидає тривога і страх, стабілізується емоційний стан, розвивається увага, пам'ять, що є дуже важливим для дітей з мовленнєвими порушеннями.

Карл Юнг рекомендував використовувати заняття з піском з метою діагностики і корекції емоційного самопочуття дітей, стверджуючи, що це прекрасний засіб для їх соціальної адаптації та розвитку.

Незаперечні переваги матеріалу

- Пісок зможе замінити звичайний, якщо в силу погодних умов не вийде вийти з дитиною на дитячий майданчик до пісочниці.
- Не буде розсипатися по всій квартирі.
- З нього можна споруджувати різні фігурки, цифри і букви, а також будувати замки.

- З легкістю розрізається пластиковим ножем.
- Екологічно чистий.
- Має тривалий термін експлуатації - 3 роки.

Чудо-пісок своїми руками

Якщо у вас виникають сумніви щодо того, чи сподобається вашому чаду грати з таким дорогим матеріалом, не біжіть стрімголів здійснювати покупку. В якості альтернативи можна спробувати зробити пісок в домашніх умовах. Це просто і бюджетно, а результат практично нічим не поступається оригіналу.

Як же зі звичайного піску зробити живий? Що потрібно додати, аби він не розсипався і став пластичним? Як виявилося, хитрість полягає в додаванні в пісок води і харчового крохмалю. Так маса стане липучою, і її вже можна буде використовувати для дитячих занять та ігор.

Співвідношення застосовуваних компонентів для самостійного приготування піску

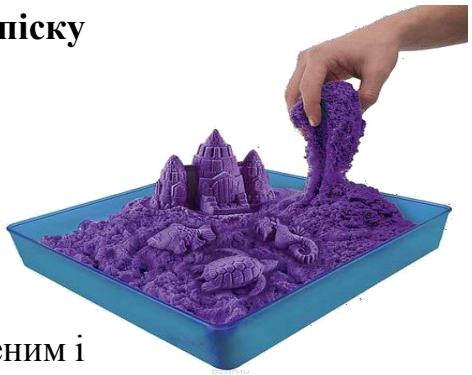

Нам знадобиться:

- 4 частини звичайного чистого піску;
- 2 частини крохмалю;
- 1 частина води.

Цей спосіб вважається найбільш поширеним і вдалим.

Як бачите, продукти всім знайомі та прості, при бажанні можна ще додати харчовий барвник.

На початковому етапі змішайте у ємності просушений промитий пісок з крохмалем (можна, як взяти вуличний і обробити його, так і купити готовий). Після - не поспішаючи додайте воду, акуратно перемішайте. Щоб уникнути забруднення, пісок слід зберігати в щільно закритому боксі необхідного розміру.

Ось і все, кінетичний пісок готовий для використання! Веселих ігор!

ВИКОРИСТАННЯ КІНЕТИЧНОГО ПІСКУ В РОЗВИВАЮЧИХ І ДІАГНОСТИЧНИХ ЗАХОДАХ З ДІТЬМИ, ПЕДАГОГАМИ І БАТЬКАМИ

Одним з методів корекції виявлених порушень є інтеграційна модифікована терапія на основі кінетичного піску. Переваги даного методу є функціональність: ігри з кінетичним піском можуть вирішувати як корекційні і розвиваючі завдання, так і використовуватися для відпрацювання актуального емоційного стану:

- незрозумілість просторових відносин;
- порушення зорово-моторної координації;
- несформованість знань про геометричні фігури і їх форми;
- низька навчальна мотивація.

А також пісочна терапія має величезний потенціал як один з діагностичних проектних методів і може використовуватися в комплексі заходів в роботі як з дітьми, так із дорослими.

Крім цього, ігри з піском (sandplay) - одна з форм природної активності дитини. Саме тому пісочна терапія, як один із напрямів психолого-педагогічної арт-технології, набуває все більшої актуальності при роботі з дітьми. Взаємодія з піском стабілізує емоційний стан дитини, покращує самопочуття. У пісочному середовищі можуть програватися реальні життєві ситуації, проблеми, з якими дитина стикається в житті. Вона може тут знайти рішення або змінити своє ставлення до конфліктних ситуацій з однолітками чи дорослими.

Гра з піском корисна для розвитку дрібної моторики рук, сприйняття, мислення, пам’яті, уваги, мови, уяви, навичок самоконтролю та саморегуляції у дітей.

Сучасні підходи в пісочній терапії

Діти люблять грати з піском і ліпити з пластиліну. Кінетичний пісок вдало поєднує в собі властивості цих двох матеріалів і є універсальною іграшкою для дитячої творчості. До нього доторкаєшся, пісок «рухається»,

«оживає», тече крізь пальці і в той же час залишається сухим. Він пухкий, але з нього можна будувати різноманітні фігури, приємний на дотик, не залишає слідів на руках. Може використовуватися як розслаблюючий засіб.

З кінетичним піском можна працювати на будь-якій поверхні. Прокидаючись на підлогу - матеріал не розлітається на окремі частинки, а зберігається у вигляді компактної маси, яку легко зібрати і використовувати повторно.

Ігри з кінетичним піском в період адаптації.

З огляду на особливості формування груп, на початку навчального року проходить адаптація дітей до нових умов. Для полегшення цього періоду необхідно створити дитині фізичний і психологічний комфорт, тобто налагодити довірчі відносини і сформувати позитивну мотивацію до занять.

Саме в цей період добре знайомитись з кінетичним піском.

Діти з великим захопленням сприймають новий матеріал. Із задоволенням мнуть пісок, створюють нові незвичайні форми, придумують свої світи. Деяких дітей тактильні дотики до космічного піску при перших пробах зачаровують, вони не можуть відірватися, просто перебирають піщинки.

В процесі застосування ігор з кінетичним піском значно скорочується період адаптації дітей до нової групи, формуються довірчі відносини, стабілізується емоційний фон, і з’являється позитивна мотивація до занять.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІГОР-ЗАНЯТЬ З ПІСКОМ

Під час першого, ознайомлювального заняття психолог знайомить дітей зі своєю іграшкою Пісочна Фея. Ця іграшка повинна мати привабливий естетичний вигляд і використовуватися лише під час роботи з піском. За допомогою іграшки Феї психолог пояснює дітям правила поводження з піском:

- не можна викидати пісок з пісочниці;
- не можна кидати пісок в інших або брати його до рота;
- після гри всі іграшки слід прибрати та обов'язково помити руки.

Під час проведення ігор потрібно звернути увагу дітей на зміну тактильних відчуттів, спонукаючи їх до висловлювань, порівнянь. Спочатку показуємо рухи в піску, потім діти повторюють їх. Малюки виконують рухи разом з дорослим — «рука в руці», а старші дошкільники можуть запропонувати і свої варіанти гри.

Психолог точно слідкує за реакцією дітей під час маніпуляцій з мокрим та сухим піском. Якщо у дитини виникають неприємні відчуття від мокрого піску, психолог зазвичай не наполягає на продовженні гри і припиняє її.

Пісочна Фея запрошує дітей до себе у гості, в пісочницю. Діти уважно розглядають саму пісочницю: її форму, колір, матеріал, з якого вона виготовлена. Фея пояснює дітям, де у пісочниці символічні небо, вода та земля. Заняття завжди розпочинається з ритуалу вітання, а закінчуються ритуалом прощання з піском.

Щоб діти краще запам'ятали правила поводження у пісочниці пропонується їм з допомогою дорослого символічно зобразити ці правила на аркуші паперу. Найбільш вдалий варіант розміщуємо поряд з пісочницею.

ВИСНОВКИ

Ідея пісочної гри чудова, оскільки малюк може виразити свої емоційні переживання, звільнитися від страхів, а пережиті невдачі не завдають йому психічної травми. Мета такої терапії - не змінювати дитину, не прищеплювати їй якісь спеціальні поведінкові навички, а дати їй можливість бути самою собою, самовиражатися.

Пісочна терапія - це унікальна можливість досліджувати свій внутрішній світ за допомогою безлічі мініатюрних фігурок, коробки з піском, деякої кількості води і відчуття свободи та безпеки самовираження, що виникає в спілкуванні з психологом. Це можливість висловити те, для чого важко підібрати слова, стикнутися з тим, до чого важко звернутися безпосередньо, побачити в собі те, що зазвичай йде від свідомого сприйняття.

Головною відмінністю пісочної терапії від інших методів є можливість створювати свій світ, який забезпечить дитині шлях до її потаємних думок і почуттів.

Отже, ігри з піском - це той вид діяльності, який забезпечує оптимальні умови для розвитку водночас творчого потенціалу дітей, розвитку образно-логічного мислення, дрібної моторики рук, мовлення тощо.

Варіантів використання піску в освітньому процесі дуже багато, а інтерес дітей до цього матеріалу практично не згасає. Тож головне завдання педагогів - правильно, різноманітно і творчо організовувати кожну нову гру.

У даній роботі представлені заняття для дітей старшого дошкільного віку з елементами пісочної терапії в сенсроній кімнаті. Після проведених занять, у дітей суттєво підвищується мотивація до занять, та інтенсивніше і гармонійніше відбувається розвиток пізнавальних процесів, створюється додатковий акцент на тактильну чутливість, тому це суттєво покращує результати навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грабенко Т.М., Зінкевич-Євстигнєєва Т.Д. Практикум з пісочної терапії. - СПбМова. - 2002 р..
2. Грабенко Т., Зінкевич–Євстигнеєва Т. Чудеса на піску / Т. Грабенко, Т. Зінкевич-Євстигнеєва. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с. 223
3. Гречишкіна А., Коваленко Н. Пісочна психотерапія // Палітра педагога. – 2010. – № 5.
4. Гречишкіна А., Коваленко Н. Сендплей – гра з піском // Палітра педагога. – 2010. – № 4.
5. Гречишкіна А., Коваленко Н. Мандри в пісочному царстві //Д/В – 2010-№7
6. Калуська Л. В. Родинне сонцеколо: Метод, порадник для роботи з батьками. — Тернопіль: Мандрівець, 2007. — с. 136—138.
7. Пам’ятка «Загальні рекомендації з підготовки та проведення адаптаційних ігор-занять». Вихователь-методист. – 2010. - № 6 с.31;
8. Пісочна терапія / Упоряд. Л. А. Шик, Н. І. Дикань, О. М. Гладченко, Ю. М. Черкасова. – Харків : Вид. група «Основа», 2010. – 127
9. Пісочна терапія в роботі з дошкільниками / Упоряд. Л.А. Шик, Н.І.Дикань, О.М. Гладченко, Ю.М.Черкасова – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 127с.

ДОДАТКИ

ІГРИ – ЗАНЯТТЯ З ПІСКОМ «В ГОСТІ ДО ПІСОЧНОЇ ФЕЇ»

Мета: вчити дітей регулювати м'язову напругу та розслаблення, ознайомлювати з властивостями сухого піску; розвивати тактильні відчуття, уяву; закріпити знання про сенсорні еталони та закономірності.

Хід заняття: Розповідаю від імені «Пісочної Феї»: «У моїй незвичайній країні може йти незвичайний піщаний дощ та дути піщаний вітер. Це дуже і дуже приємно. Погляньте, як це відбувається. Давайте разом з вами влаштуємо такий вітер та дощ».

Гра «Піщаний дощик»

Фея пропонує погратися з піском, а потім покласти долоньку на пісок, розставляючи пальці. Сиплю пісок кожній дитині на якийсь пальчик і називаю його, потім міняємось ролями, закріплюючи назви пальчиків.

(*Пропоную дітям погратися з піском. Діти повільно, а потім швидше пересипають з долоньки на долоньку, з кулачка в кулачок).*

Гра «Незвичні сліди»

Пропоную дітям гру імітаційних слідів тварин.

– «Ідуть ведмежата» - діти кулачками та долонями із силою натискають на пісок;

– «Стрибають зайці» - дітки кінчиками пальців вдаряють по поверхні піску, рухаючись у різних напрямках;

– «Повзуть змії» - пальцями рук залишають хвилястий слід у різних напрямках;

– «Біжать жучки, павучки» - діти рухають всіма пальцями, імітуючи рухи комах (можна повністю занурити руки в пісок, руки зустрічаються – «жучки вітаються»);

Гра «Пригоди під дощем»

Вправа імітаційного характеру. Пішов дощ, а за ним і ще сильніший, раптом затих. Швидко зашелестіло листя на деревах, зашуміли хвилі в річці, заспівали весело жабки і в озеро стрибнули залюбки. Запищали мишенята і в нірку заховались до наступної грози. Діти відтворюють на піску краплі дощу, імітують хвилі, шелестіння листя, стрибки жабок, рухи мишенят.

Гра «Сонце і хмарка»

Дітям пропонується відтворювати на пісочному столику зображення гри.

Виглянуло сонечко, привіталось.

Посміхнулось квіточці,

Посміхнулось пташечці,

Посміхнулось річечці,

Посміхнулось всім.

Виглянула сіра хмарка сумно глянула!

І сльози покотились на все.

– Чому хмарка сіра?

– Чому вона засмучена?

Гра «Незвичні сліди»

Пропоную дітям відтворити незвичні сліди тварин, комах, фантастичних героїв.

Гра «Чарівні пальчики»

Пропоную дітям намалювати:

- пряму доріжку, по якій прямують казкові тварини;
- хвилясту доріжку;
- східці;
- паркан;
- ланцюжок з кілець та інше.

Гра «Крокозябла»

Діти називають екзотичних тварин і птахів, малюють їх, а потім різними способами відтворюють їхні сліди.

Гра «Казковий ліс»

Фея пропонує погратися з піском і побудувати ландшафт казкового лісу (дерева, звірі, птахи, галявина, дороги, річка, озеро тощо). Для цього можна використати героїв від кіндер-сюрпризу.

Розігруємо уявний сюжет та розповідаємо про пригоди, які можуть трапитися з нашими героями.

Гра «Зоопарк»

Пісочна Фея пропонує створити зоопарк. Для цього можна використати маленькі фігурки тварин (колективна робота).

Гра «Морозець-морозець»

Дітям пропонується побути в ролі Морозця, який ранками малює чарівні візерунки. Малюю дітям віконечка, а кожна дитина зображує сніжинки, чарівні кульки, сніговички тощо, а потім створюємо ланцюжок новорічних прикрас.

Гра «Подорож в геометричну країну».

Кожній дитині малюю віконечко, а потім пропоную намалювати в ньому різні геометричні фігури: круг, овал, квадрат, прямокутник, ромб. Діти за своїм бажанням створюють ланцюжок із геометричних фігур (колективна робота).

Гра «Пригоди під дощем»

Діти слухають і відтворюють сюжет.

– В царстві пісочної Феї почав накрапати дощ;

– А за ним і ще сильніший,

раптом затих;

– Швидко зашелестіло листя на деревах;

– Зашуміли хвилі в річці;

– Заспівали весело жабки і в озеро стрибнули залюбки;

– Запищали мишенята і в нірку заховались до наступної грози.

Гра «Морське дно»

Пропонується побудувати з піску ландшафт морського дна. Потім заселяємо його жителями: медузами, рибками, раками, крабами, мушлями…Тоді розігруємо уявний сюжет.

Гра «Чарівна галявина»

Дітям пропоную відтворити на пісочному столику зображення гри, а в кінці придумати власне закінчення. Світило тепле сонце (сонечко з промінням); На зеленій галявині стояла хатка (будинок з пагорбом); Біля хати гніздо птахів, то – лелеки (зображення гнізда); Раптом, вилетіла мама-лелека (великі розмахи крил); А за нею донечка (синочок) (малі розмахи крил); У небі високо кружляли, ніби танцювали. Глянули вниз - зайчик пострибав у гай (стрибки зайчика). А за ним у квітах лисичка йшла, махаючи хвостом. А за нею бурий друг – ведмідь, грізно тупаючи лапами (відтворення слідів). Раптом, почувся дивний звук…та це вовчик голосно співає! (відтворення звуку).

Що за галас?

Що за збір мешканців лісових?

Релакс «На морі»

Уявіть собі що ви знаходитесь на березі моря. Ви лежите на пісочку. Теплий вітерець обдуває ваше тіло. Вам тепло і приємно. Вітерець ніжно гладить вас по обличчю, шиї, рукам, ногам – по всьому тілу. Дихаємо легко, рівно і глибоко. Ви спокійно відпочиваєте, слухаєте шум моря і спостерігаєте за рухом хвиль.

Вам легко і добре. Ви відпочиваєте. Відпочили, але пора в дорогу. Усі потягнулися, посміхнулися, і попрощалися з морем. (Звучить тиха спокійна музика).

ІНТЕГРОВАНЕ ЗАНЯТТЯ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ «ЩОБ НАВЧАТИСЬ, РОЗВИВАТИСЬ – БУДЕМО ПІСОЧКОМ ГРАТИСЬ»

Мета: розширити та поглибити уявлення дітей про пісок: стан, колір, властивості; розвивати пам'ять, логічне мислення, увагу, мовлення та дрібну моторику рук; формувати навички колективної гри; виховувати естетичний смак, бажання грати з піском, вміння проявляти позитивні емоції; закріплювати основні кольори.

Обладнання: ємкість з піском, пляшка-олівець (з жовтим піском), моделі небо і сонце, мішечок з яблуками, вологі серветки, різнокольорові камінці, аудіо записи пісень.

Хід заняття

1. **Психогімнастика**

Психолог:

- Поверніться всі до мене:

У нас сьогодні наче свято,

Гостей зібралося багато

Тепер на мене подивіться і веселенько посміхніться.

Посміхніться всім навколо – небу, сонцю, людям

І тоді обов'язково день веселим буде.

Посміхніться мені, один одному.

- Ранок добрий наступив, діти посміхаються.

Тож давайте всі гарненько разом привітаємось.

Скажемо «Доброго ранку», ось які ви молодці.

(Привітання дітей з гостями)

Психолог:

- Я сьогодні вас, малята, хочу запросити в гості до казкової пісочниці. Ви хочете в гості до казкового пісочку? А ви знаєте, що пісочок складається з багатьох маленьких піщинок, на яких ми з вами зараз і перетворимося. Ми будемо маленькими піщинками.

(Перетворення у піщинки)

Психолог:

- Давайте пригадаємо, як треба поводитись з пісочком. Щоб він на нас не ображався.

- ✓ Пісочок розкидати можна?
- ✓ А до ротика можна брати?
- ✓ А на малят, на друзів своїх можна кидати?

Щоб пісочок не ображався треба з ним поводитися чемно.

(Підходимо до пісочниці)

Психолог:

- Привітаємося з нашим другом-пісочком. Покладемо свої долоньки і скажемо йому «Доброго ранку , пісочку». А ви чуєте пісочок теж привітався, але дуже тихо. Малята, а який пісочок – сухий чи вологий? А якщо він сухий, то ще він який? Сипучий. Так.

(Діти демонструють властивості сухого піску – набирають пісок у руки і сиплють).

- А м’який чи твердий?

(Відповіді дітей)

- Ще діти, пісочок шершавий, тому що складається з багатьох піщинок – і маленьких і більших. Давайте це відчуємо долоньками.

(Діти долоньками досліджуть властивості піску – шороховатість).

- А тепер полоскочем пісок?

(Діти пучками пальців перебирають пісок)

- Зробимо на піску відбитки наших долоньок.

(Діти роблять відбитки долоньок)

- Молодці, діти. А наш пісочок сховав для вас сюрприз, зануримо свої пальчики у пісочок і пошукаємо.

(Діти шукають камінці і кожен називає , що він знайшов)

- Що в тебе, Богданка? А якого кольору? А тепер розкладемо наші іграшки по тарілочкам того ж кольору.

2. **Дидактична гра « Підбери за кольором»**

Мета: називати кольори, співвідносити за кольором, розвивати сенсорну сферу дітей.

(На пісочку розкинуті різнокольорові камінці: червоний, жовтий, блакитний, зелений; біля пісочниці стоять кольорові ємкості)

- Дітки, вам потрібно розкласти камінці за кольором ємкості.

(Діти починають розкладати камінці)

Психолог:

- Діти, пригадаємо, коли ми погралися у пісочку, що потрібно нам зробити?

(Витирання рук вологими серветками)

- Діти, хто нас вранці зустріча, загляда в віконечко? А яке сонечко?

(Відповіді дітей)

3. **Фізхвилинка «Подивись на небо»**

Краплю дощика бере,
Трішки сонця додає,
Світанкової роси,
Жменьку радості для всіх.
Подивись на небо:

Кольори ясні.
Сумувать не треба,
Просто посміхнись.
Подивись на небо:
Сонце золоте.
Сумувать не треба,
Все на краще йде.

Психолог:

- Заплющимо оченята і уявимо, що полетіли до сонечка. Ось ми і зустрілися з сонечком. Погляньте, ось воно. Діти яке сонечко?

(Відповіді дітей).

- Але чого ж ще не вистачає у сонечка? Діти, як ви думаєте?

(Відповіді дітей)

- Звичайно, промінців. Тож домалюємо сонечку промінці.

4. **Художньо-естетична діяльність**

Малювання «Домалюємо сонечку промінці»

(нетрадиційна техніка – малювання піском)

На блакитному полотні посередні знаходиться малюнок сонечка без промінців. Від нього домальовуємо промінці із піску.

(Пропоную дітям домалювати пляшкою-олівцем, в якому пісок жовтого кольору, промінці для сонечка)

5. **Пісенька «Сонечко»**

Сонечко, сонечко
З неба усміхається!..
Сонечко, сонечко
До малят вітається!..

Сонечко, сонечко
На сопілці грає!..
Сонечко, сонечко
Пісеньку співає!..

Сонечко, сонечко
Наше золотеньке,
Світи, світи, сонечко,
Діточкам маленьким!

Сонечко, сонечко
З неба усміхається!..
Сонечко, сонечко
До малят вітається!..

Психолог:

Діти, яке в нас стало сонечко? Ще красивіше, ще веселіше, ще тепліше, яке зігріє всіх вас дітки, і наших гостей. Діти, ви на занятті були активними, старанними і за це сонечко дарує вам солодкий сюрприз.

6. **Вправа «Чарівний мішечок»**

(Від імені сонечка дарую дітям мішечок з яблуками)

Діти по черзі дістають сюрприз.

Психолог:

- Діти, що ви знайшли в мішечку? *(Яблуко)*. Що воно вам нагадує? *(Сонечко)*.
- Так, дійсно, яблуко кругле, жовтеньке як сонечко.

Психолог:

Хай кожен день приносить вам радість,

І рідко десь блукає сум,

А настрій буде тільки гарний, а серце чистим і ясним.

Пам’ятка для батьків

Інноваційні технології в пісочній терапії

Останнім часом ми часто говоримо і чуємо про інноваційні технології в роботі з дошкільнятами. Всім нам добре знайомий звичайний пісок. Але насправді це таємничий, дивовижний матеріал. Ви не будете заперечувати, що часом годинами і дорослі і діти можуть грати в піску, щось будувати і просто пересипати його з долоні на долоню. Для дітей гра з піском це природна і доступна форма взаємодії, перетворення оточуючого їх світу. Діти не завжди можуть висловити свої переживання, страхи. Будуючи з піску свій світ, він звільняється від напруги. А головне - в грі з піском дитина набуває власний безцінний досвід символічного дозволу життєвих ситуацій.

Що дає нам пісочна терапія в роботі з дітьми?

- У дітей виникає бажання експериментувати, працювати самостійно.
- Гра з піском розвиває тактильну чутливість, як основу розвитку «ручного інтелекту».
- Сприяє розвитку всіх психічних процесів (пам’яті, мислення, уваги, мови і моторики.
- Вдосконалюється предметно - ігрова діяльність, сюжетно - рольові ігри та комунікативні навички дітей.

Взаємодія з піском стабілізує емоційний стан, діти стають значно добрішими.

Як організувати роботу?

Зробити ящик з розмірами: довж. -70 см, ш. -50см, в. -7см. Зовні пофарбували в бежевий колір, а всередині - в блакитний (колір неба, води) Пісок ретельно просіяти і піддати термічній обробці. Разом з зібрати велику колекцію дрібних іграшок (звіряток, птахів, риб, дерев, квітів, людських фігурок, машинок). Дітям не потрібно буде нав’язувати сюжети, вони народжуватимуться у них в процесі гри. То вони іграми на просторах океану, то миттєво опиняться в пустелі, то з’являться дивні подвір’я у бабусі

у селі. З іграми у дітей дуже швидко активізувалося мовне спілкування, граючи з піском, дрібними іграшками, діти розвивають дрібну моторику кисті. Пісок також можна використовувати і займаючись з дитиною. Так наприклад дати завдання віднайти скарби математики і діти шукають в піску геометричні фігури, цифри, креслять їх пальчиками на піску. Також наприклад запропонуйте діткам: прикласти долоньки до поверхні піску, створити відбиток долонь, кулачків, ребрами долонь всілякі візерунки на поверхні піску, «пройтися по піску окремо кожним пальчиком і багато інших. Взагалі пісочна терапія містить в собі великий потенціал для творчості. Використання пісочної терапії дає значні позитивні результати в роботі з дітьми. Головне - робить позитивний вплив на розвиток мови, мислення, пізнавальних процесів і творчих здібностей дітей.

ПІСОЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
ДЛЯ ЛЮБИХ НАШИХ МАТУСЬ ТА ТАТУСІВ

Майстер-клас для батьків

Дорогі дорослі, все, що ви побачите, дізнаєтесь і почуєте, спробуйте «розповісти» дитині на піску!

Ігри на піску - одна з форм природної діяльності дитини. Саме тому використання пісочниці допоможе легко і невимушено передати знання, життєвий досвід, розповісти про закони навколишнього світу.

Завдяки ***географічним пісочним*** іграм дитина дізнається, як живуть люди в різних куточках планети. Моделюємо в пісочниці різні кліматичні зони і життя в них. Наприклад, часто дітям важко уявити собі життя в тропічних лісах. Створимо «живі» картинки на піску. Ставимо фігурки екзотичних дерев і кущів по ярусах (чого немає в «колекції» - замінюємо природним матеріалом), обвиваємо їх «ліанами» - мотузочками, розміщуємо на них фігурки мавп, птахів, фруктів і відтворюємо «тропічну зливу». Навіть діти з проблемами розвитку надовго запам’ятовують матеріал, застосований у подібних іграх.

Ми захоплюємося ***діорамами*** битв, представлених в музеях, але ж це не що інше, як застигла пісочна картина. Тільки в пісочниці дитина може все сама побудувати і програти, ставши учасником історичних подій. Можна подорожувати по історії: створювати селища з соломинок і паличок, будувати фортеці, захищати своє місто від ворогів, відтворювати побут певних народів.

Пісочні ігри-екскурсії краще проводити після прогулянок по місту, для закріплення нової інформації, пережитих емоційних вражень, систематизації нових зорових образів.

Пісок можна використовувати, щоб зацікавити дитину і довше утримувати її увагу. Наприклад, дорослий загадує загадки, а щоб дитині було цікавіше відгадувати, відгадку закопує в пісок. Дитина перевіряє себе, розкопуючи розгадку. Так можна «засекречувати» відповіді на всілякі запитання. Можна запропонувати дитині написати відповідь на піску або дати завдання виліпити літери. Це набагато цікавіше, ніж на папері і до того ж дозволяє легко виправити помилку.

За допомогою піску можна навчити дитину грамоті. Дорослий промовляє і пише на піску слово, дитина його читає. А потім частина слова засипається піском (вітер попустував, мишка пробігла), а дитина повинна відновити відсутні елементи.

Моделювання ігор-казок на піску. Дорослий читає казку або історію, а дитина організовує в пісочниці ігровий простір (казкову країну, замки, палаци, моря, річки, ліси), заселяє його казковими персонажами, відтворює те, що відбувається в казці. Мамина пісочна казка легко навчить малюка переробляти свій світ.

Чутливі долоньки. Ці ігри розвивають чутливість, що особливо важливо у розвитку дівчаток, а також дрібну моторику і саморефлексію.

На рівній поверхні піску дитина і дорослий по черзі роблять відбитки кистей рук: внутрішньою і зовнішньою стороною. Важливо затримати руку на піску, злегка вдавивши її, і прислухатися до своїх відчуттів. Дорослий починає гру, розповідаючи дитині про свої відчуття: «Мені приємно. Я відчуваю

прохолоду (або тепло) піску. Коли я рухаю руками, я відчуваю маленькі піщинки. А що відчуваєш ти?!». Тепер, коли дитина отримала зразок промовляння ваших відчуттів, вона пробує сама розповісти про те, що відчуває.

«Ковзанка» долонями по поверхні піску, виконуються зигзагоподібні і кругові рухи (як машинки, санки, змійки тощо), виконати ті ж рухи, поставивши долоню на ребро.

Створити відбитками долонь, кулачків, кісточками кистей рук, ребрами долонь всілякі химерні візерунки на поверхні піску, спробувати знайти схожість з об'єктами навколишнього світу (ромашка, сонечко, краплинки, травичка, дерево, їжачок та ін.)

«Пройтися по поверхні піску окремо кожним пальцем по черзі правою і лівою рукою, після - одночасно (спочатку тільки вказівним, потім - середнім, потім - безіменним, великим, і нарешті, мізинчиком).

Далі можна групувати пальці по два, по три, по чотири, по п'ять. Тут вже дитина може спостерігати загадкові сліди. Як добре разом пофантазувати: чиї вони?

«Пограти» по поверхні піску, як на клавіатурі піаніно або комп'ютера. При цьому рухаються не тільки пальці, але і кисті рук, роблячи м'які рухи «вгору-вниз».

Для порівняння відчуттів можна запропонувати дитині виконати ту ж вправу на поверхні столу.

Дорослий і дитина залишають відбитки своїх рук і ніг на мокрому піску, а потім домальовують їх або доповнюють камінчиками, щоб вийшли веселі мордочки, рибки, пташки .

Консультація для педагогів

ПОДОРОЖУЄМО КРАЇНОЮ ПІСКУ ТА ЧАРІВНИХ ЕМОЦІЙ

У наш стрімкий час, коли технічний прогрес міцно ввійшов у життя, батьки через надмірну зайнятість та педагогічну необізнаність, на жаль, дозволяють дітям забагато часу проводити перед телевізорами та комп'ютерами, що негативно позначається як на психічному здоров'ї малюків, так і на їхньому фізичному стані: втомлюються очі, неправильно формується постава, розвивається малорухливість. Діти менше спілкуються з однолітками, виникає емоційна напруженість, підвищується рівень тривожності та агресивності, знижуються зосередженість та самооцінка.

Кожний вихователь мріє мати дітей талановитих, спроможних до пізнання нових знань. Але досить часто діти не лише не виявляють обдарованість, а навпаки, демонструють негативне ставлення до пізнання будь-чого нового. Проблема, спрямована на пошук способів виявлення потенційної обдарованості, форм, методів діяльності з обдарованими дітьми, має підстави для того, щоб дати очікувані результати, тобто допомогти визначити умови, за яких діти змогли б повно виявити природні психологічні можливості та досягти вищого рівня розвитку. Для цього потрібні відповідні інноваційні технології, форми, методи діяльності та психолого-педагогічний інструментарій, за допомогою якого ми мали б можливість діагностувати потенційні задатки і здібності дітей та обґрунтувати імовірність їхнього розвитку до рівня обдарованості.

На теперішній час в сучасній психологічній та педагогічній літературі **пропогандується** використання піску в дошкільних закладах. Гра з піском

забезпечує якісні зміни в інтелектуальній, емоційно-ціннісній, дієво практичній сферах розвитку особистості.

Передаючи дітям знання про пісок, ознайомлюємо їх з навколишнім світом, розвиваємо в дошкільнят бажання пізнавати, експериментувати. Практика показує, що пісок є чудовим засобом для розвитку та саморозвитку наших вихованців, а гра з ним позитивно впливає на їхній емоційний стан. Запитаєте чому? Тому, що пісок складається з окремих піщинок, які символізують індивідуальність людини, а піскова маса — життя у Всесвіті.

Обсяг пізнавальної інформації, що формується в дітей у дошкільному віці, постійно зростає. Відповідно зростає розумове та психоемоційне навантаження, що призводить до перевтоми та негативно позначається на їхньому здоров'ї, а пісок лікує ніби «поглинає» негативну психічну енергію, взаємодія з ним очищає енергетику дитини, стабілізує емоційний стан. Перенесення традиційних педагогічних занять у пісочницю забезпечує значний виховний і навчальний ефект порівняно зі стандартними формами діяльності. Так, у дітей посилюється бажання пізнавати нове, експериментувати, розвивається тактильна чутливість як основа розвитку ручного інтелекту, гармонійно та інтенсивно розвиваються пам'ять, увага, мислення, мовлення, моторика, вдосконалюється розвиток предметно-ігрової діяльності. Діти отримують досвід розв'язання конфлікту чи ситуації, які потім переносять у реальність. Ігри-заняття, ігри-казки сприяють у дітей формуванню навичок хорошої поведінки; спілкування емоційного світу; нових відносин з однолітками та із собою. Завдяки іграм з піском діти стають добрими, чуйними, уважними. У них розвиваються почуття делікатності, ввічливості, товариськості тощо. Тому під час

навчальних занять використовуємо пісок. Будуючи картини з піску, вигадуючи різні історії у більш зрозумілій формі передаємо знання та життєвий досвід, завдяки чому діти пізнають навколишній світ. Під час знайомства дітей з піском та його властивостями варто використовувати різні форми та методи. Під час бесід, дидактичних ігор, читання художньої літератури, відгадування загадок узагальнюємо, уточнюємо, закріплюємо отримані знання.

Спостереження за дітьми в процесі роботи з піском дають педагогу-психологу змогу виявити стан дрібної моторики вихованців, рівень їхнього пізнавального інтересу, визначити особистісні характеристики дитини, її загальний емоційний стан.

Використання піску в організації життєдіяльності дошкільнят забезпечує:

Коли діти торкаються піску, занурюють у нього руки, в них розвиваються тактильно-кінестетична чутливість та дрібна моторика. Крім того, пісок має дивовижну здатність «заземлювати» негативну психічну енергію, тож є чудовим психопрофілактичним засобом.

Граючись у піску, реалізуючи свій задум, малюк здобуває життєвий досвід, навчається взаємодіяти з однолітками, висловлюючи свої думки та підтримуючи діалог, презентуючи свої споруди, передаючи власні почуття. У нього інтенсивніше розвиваються мовлення, пізнавальні процеси.

Маніпулювання з піском сприяє розвиткові фантазії, образного мислення, відпрацюванню точності рухів.

Метод сендплею надає необмежені можливості для організації інтегрованої діяльності дошкільнят. Отже, немає нічого простішого та доступнішого, зручнішого та різноманітнішого, природнішого та об'ємнішого, ніж пісочна гра.

Іншими словами, використання пісочниці на практиці дає комплексний навчальний, терапевтичний та виховний ефекти. Тож доцільно мати її в групах цілий рік як важливий елемент розвивального середовища, де можна вільно творити, не боючись щось зіпсувати чи зламати.

Організація ігор з піском потребує створення спеціального просторового середовища, а для цього в дитячому закладі знадобиться:

- пісочниця (ящик для піску може бути великий – для роботи з підгрупою, та малий – для індивідуальної роботи);
- пісок або пісок-манка;
- вода;
- набір мініатюрних фігурок;
- природні матеріали (камінці, мушлі, шишки).

Пісочниці можуть бути стаціонарними та переносними. Різняться вони і за формою і за розмірами. Бажано мати одну велику пісочницю (140х100х8) для роботи з підгрупою з 6-8 дітей, та невеликі (50х70х8) для роботи в парах або індивідуальної роботи. Також має відповідати санітарно-гігієнічним нормам і стан піску. Рекомендують, щоб колір пісочниці поєднував у собі барви дерева, води та неба, доведено що ці кольори заспокоюють людину.

Поряд із пісочницею слід розмістити все необхідне для ігор, дослідів та експерементування. Це має бути набір мініатюрних фігурок для різних ситуацій.

Ігри з піском проводяться в різних вікових групах протягом дня постійно. Особливо доцільне їх використання у період адаптації дітей до дошкільного навчального закладу, нового колективу.

Ігри для розвитку тактильно-кінестетичної чутливості і дрібної моторики рук та зниження психоемоційного напруження.

- «Чутливі пальчики і долоньки» (маніпуляція з піском, озвучення словами своїх почуттів).
- «Чарівні візерунки» (створення візерунків відбитками пальчиків, кулачків, долоньок).
- «Міна» (обережно відкопувати руку товариша, намагаючись при цьому не торкнутися її).

Пізнавальні ігри

- Математичні: «Числа і цифри» (діти відкопують сховані в піску предмети, класифікують їх, лічать, порівнюють).
- «Що в тебе справа, зліва, зверху, знизу?» (орієнтування у просторі).
- Граматичні: «Хто заховався?» (Знайти в піску фігурки, назва яких починається на заданий звук. Скласти речення з цими словами).
- «Веселі перетворення» (перетворити одну літеру в іншу, малюючи їх на піску Р → В → Ь).
- «Відшукай та назви» (знайти пластмасові літери в піску, назвати їх, поділити на голосні та приголосні, скласти слова).

Ігри для ознайомлення з навколишнім світом:

- «Географічні ігри» (створення ландшафту різних природних зон, обігрування їх).
- Досліди з водою, піском, магнітами, виготовлення пісочних годинників.

Художньо-мовленнєві ігри

- «Що відчуваєш?» (Опис дітьми своїх відчутів під час взаємодії з піском).

- «Казки Піщаної країни» (моделювання з піску казкових сюжетів з використанням дрібних предметів, розповідання казок та оповідань за змістом).

Ігри на розвиток комунікативних якостей

- «Сюрпризи для друзів» (виготовлення у пісочниці тайників, де сховані дрібні іграшки, мушлі тощо).
- Створення колективних будівель, обігрування їх.

Ігри на розвиток творчого потенціалу

- «Театр на піску» (розігрування сюжетів казок за допомогою іграшок та природного матеріалу).
- «Зачарована країна» (використання в іграх на піску предметів-замінників).
- «На що схоже?» (домалюй).

Художньо-естетична діяльність

- Аплікація з кольорового піску;
- викладання візерунків у пісочниці, створення композицій з використанням природного матеріалу, штучних рослин тощо;
- ліплення скульптури з мокрого піску;
- пісочна анімація(малювання піском на склі).

Наведені ігри та вправи — лише частина всіх форм сендплею, бо неможливо представити їх у повному обсязі. Все залежить від творчих здібностей педагога та дітей.
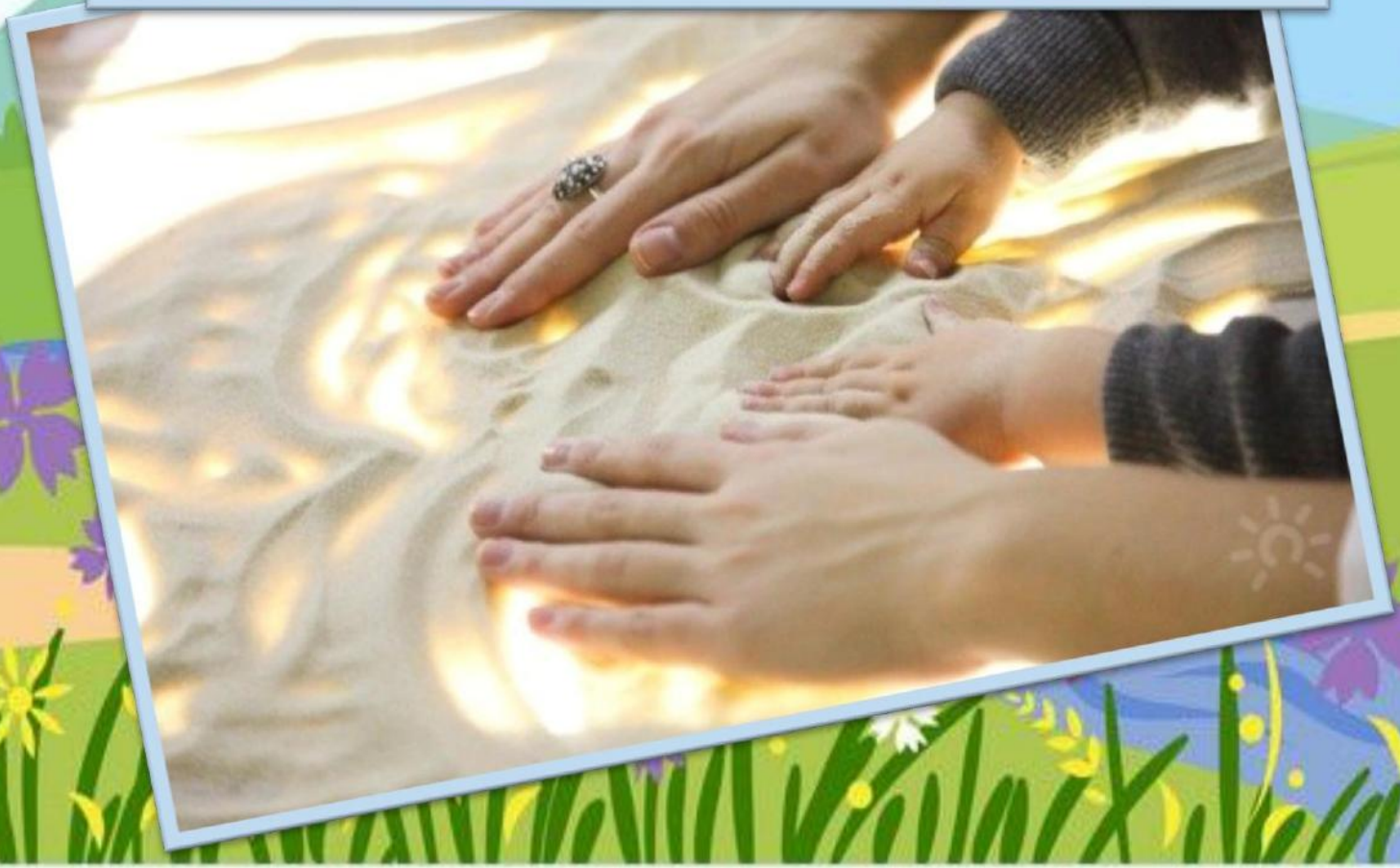
«Найкраща для малюка та іграшка,
- писав К.Д.Ушинський,
- яку він може примусити
- по-різному змінюватися,
для маленьких дітей найкраща
іграшка - купа піску»